2. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187 πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι δεν περιλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προκύπτουν για τον εκχωρητή από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση που υφίσταται κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης και συνήφθη με τους εργαζομένους οι οποίοι, καίτοι δεν ανήκουν στο μεταβιβαζόμενο τμήμα της επιχείρησης, ασκούν ορισμένες δραστηριότητες που συνεπάγονται τη χρησιμοποίηση μέσων εκμεταλλεύσεως που διατίθενται στο τμήμα της επιχείρησης το οποίο έχει μεταβιβαστεί ή οι οποίοι, απασχολούμενοι στη διοικητική υπηρεσία της επιχείρησης που δεν έχει μεταβιβαστεί, εκτελούσαν ορισμένα καθήκοντα προς όφελος του μεταβιβασθέντος τμήματος.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIR GORDON SLYNN της 8ης Νοεμβρίου 1984 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Με την παρούσα αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, εγείρονται τρία ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 77/187 του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 171).

Οι ενάγοντες στην κύρια δίκη είναι πρώην υπάλληλοι της Rotterdamsche Droogdok Maatschappij Heijplaat BV (« παλαιά RDM »), η οποία κηρύχτηκε σε κατάσταση πτωχεύσεως στις 6 Απριλίου 1983. Λίγο πριν από την κήρυξη της πτώχευσης, στις 30 Μαρτίου 1983, συστήθηκε μια νέα εταιρία, την οποία αποκαλώ εναγόμενη στην κύρια δίκη. Στις 7 Απριλίου 1983 συνήφθη συμφωνία μεταξύ των δύο εταιριών, βάσει της οποίας η νέα RDM ανέλαβε τα τμήματα ναυτικού, κατασκευής εργαλείων, βαρέων μηχανημάτων και στροβίλων (τουρπινών) της πτωχεύσασας εταιρίας μαζί με το προσωπικό που εργαζόταν στα τμήματα αυτά. Έτσι, η νέα εταιρία προσέλαβε 1 478 υπαλλήλους από σύνολο 3 184. Επιπλέον, η νέα RDM προσέλαβε ακόμη 341 μέλη του προσωπικού από τμήματα της παλαιάς εταιρίας, τα οποία δεν μεταβιβάστηκαν. Οι γενικές διοικητικές υπηρεσίες και τα τμήματα προσωπικού, επισκευής πλοίων, το τμήμα offshore και οι συνεργαζόμενες με αυτό διοικητικές υπηρεσίες (όπου εργάζονταν οι υπόλοιποι υπάλληλοι) δεν μεταβιβάστηκαν.

Ο Botzen και οι άλλοι επτά ενάγοντες εργάζονταν σε τμήματα της παλαιάς RDM που δεν μεταβιβάστηκαν. Στην πραγματικότητα, είχαν τοποθετηθεί πριν από την πτώχευση στις γενικές υπηρεσίες της παλαιάς RDM όπως στα τμήματα προσωπικού, θυρωρών, γενικής συντηρήσεως, διεκπεραιώσεως και το γραφείο γενικής διαχειρίσεως offshore και βαρέων μηχανημάτων. Κανένας από αυτούς δεν προσλήφθηκε από τη νέα εταιρία και επομένως απολύθηκαν. Ως εκ τούτου, προσέφυγαν ενώπιον του Kantongerecht του Ρόττερνταμ και ζήτησαν να αναγνωριστεί ότι η απόλυσή

1 — Μετάφραση από τα αγγλικά.

τους ήταν άκυρη και χωρίς έννομο αποτέλεσμα.

Υποβλήθηκαν τρία προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187/ΕΟΚ εκτείνεται επίσης στην περίπτωση κατά την οποία ο μεταβιβάζων την επιχείρηση έχει κηρυχτεί σε πτώχευση ή έχει επιτύχει προληπτικό της πτωχεύσεως συμβιβασμό;

2) Το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας εκτείνεται επίσης στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που απορρέουν για τον μεταβιβάζοντα από συμβάσεις εργασίας που υφίστανται κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης και έχουν συναφθεί με εργαζομένους οι οποίοι δεν ασκούν αποκλειστικά δραστηριότητες που συνεπάγονται τη χρησιμοποίηση μέσων εκμετάλλευσης που διατίθενται στο τμήμα της επιχείρησης που έχει μεταβιβαστεί;

3) Το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας εκτείνεται επίσης στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που απορρέουν για το μεταβιβάζοντα από συμβάσεις εργασίας και υφίστανται κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης και έχουν συναφθεί με εργαζομένους απασχολούμενους σε διοικητική υπηρεσία της επιχείρησης (πχ. στη γενική υπηρεσία εκμετάλλευσης, στην υπηρεσία προσωπικού κλπ.) που εκτελούσε πράγματι εργασίες προς όφελος του μεταβιβασθέντος τμήματος της επιχείρησης, το οποίο όμως, αυτό καθαυτό, δεν είχε μεταβιβαστεί; »

Το πρώτο από τα ερωτήματα είναι το ίδιο με το υποβληθέν στην υπόθεση 135/83, *H.B.M. Abels* κατά « Bedrijfsvereniging voor de Metaalindustrie en de Electrotechnische Industrie », και στην υπόθεση 179/83, Industriebond FNV και Federatie Nederlandse Vakbeweging κατά Ολλανδικού Δημοσίου. Για τους λόγους που ανάπτυξα στις προτάσεις μου στην υπόθεση Abels, θεωρώ ότι η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι ότι η οδηγία 77/187 δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση που ο μεταβιβάζων κηρύχτηκε σε πτώχευση ή έχει επιτύχει προληπτικό της πτωχεύσεως συμβιβασμό πριν από τη μεταβίβαση.

Επομένως, το δεύτερο και τρίτο ερώτημα στην παρούσα διαδικασία καθίστανται χωρίς αντικείμενο. Εντούτοις, θα εξετάσω τα ερωτήματα αυτά, για την περίπτωση που το Δικαστήριο θα έκρινε ότι η οδηγία έχει εφαρμογή σε μια τέτοια μεταβίβαση.

Το άρθρο 1, παράγραφος 1, εφαρμόζεται « επί μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων σε άλλο επιχειρηματία, οι οποίες προκύπτουν από συμβατική εκχώρηση ή συγχώνευση ».

Θεωρώ ότι δεν είναι ούτε αναγκαίο ούτε σκόπιμο να προσπαθήσω εν προκειμένω να ορίσω πλήρως την έννοια του « τμήματος » μιας επιχειρήσεως. Αυτό είναι κατά το πλείστον ζήτημα πραγματικό, καίτοι συνήθως αυτό συνεπάγεται τη μεταβίβαση μιας υπηρεσίας, ενός εργοστασίου ή ενός τομέα της επιχείρησης. Μπορεί επίσης να συνεπάγεται την πώληση τμήματος μιας μόνο μονάδας της επιχείρησης. Άπαξ και έχει πράγματι αποφασιστεί η μεταβίβαση τμήματος της επιχείρησης, οι εργαζόμενοι οι οποίοι κατά τη διάρκεια του ωραρίου εργασίας τους απασχολούνταν πλήρως στον τομέα αυτό της επιχείρησης δικαιούνται να επικαλεστούν τις διατάξεις της οδηγίας. Αυτό ασφαλώς ισχύει τόσο για τους εργαζομένους με πλήρες ωράριο όσο και για τους εργαζομένους με μειωμένο ωράριο. Νομίζω ότι ένα βασικό κριτήριο είναι να τεθεί το ερώτημα κατά πόσο, σε περίπτωση που το τμήμα αυτό της επιχείρησης είχε κτηθεί ξεχωριστά πριν τη μεταβίβαση, ο εργαζόμενος θα είχε απασχοληθεί από τους ιδιοκτήτες του τμήματος αυτού ή από τους ιδιοκτήτες του εναπομένοντος τμήματος. Τη μόνη παρέκκλιση που μπορώ να δεχτώ από την αρχή ότι ο υπάλληλος πρέπει να απασχολείται « αποκλειστικά » στο τμήμα αυτό της επιχείρησης είναι η περίπτωση κατά την οποία ο υπάλληλος θα υποχρεωνόταν να εκτελέσει άλλα καθήκοντα κατά το μέτρο που αντικειμενικά μπορούν να χαρακτηριστούν ως ασήμαντα. Εξάλλου, αν ο εργαζόμενος εκτελεί

στην πραγματικότητα καθήκοντα που αφορούν ολόκληρη την επιχείρηση ή διάφορα τμήματα, δεν μπορεί, από πλευράς οδηγίας, να θεωρηθεί ως υπάλληλος « του » τμήματος της επιχείρησης που έχει μεταβιβαστεί.

Νομίζω ότι η συνέπεια αυτή επιβάλλεται για πρακτικούς λόγους. Υπάλληλος που εργάζεται σε διάφορα εργοστάσια, για παράδειγμα στο τμήμα συντηρήσεως ή προσωπικού ή ως πωλητής για ολόκληρη τη σειρά προϊόντων της επιχείρησης, θα δικαιούταν, στην αντίθετη περίπτωση, να ισχυριστεί ότι η εργασιακή του σχέση μεταβιβάστηκε στο νέο ιδιοκτήτη του τμήματος μόνο της επιχείρησης. Η φύση της εργασίας του και ίσως ακόμη ο χώρος της εργασίας του θα ήταν πολύ διαφορετικά. Αυτό φαίνεται να είναι αντίθετο προς το σκοπό της οδηγίας, ο οποίος συνίσταται στο να επιτρέπει τη μεταφορά θέσεως εργασίας καθόλα όμοιας, εκτός όσον αφορά τον εργοδότη. Επίσης, αν δύο τμήματα της επιχείρησης μεταβιβάζονταν αντίστοιχα σε διαφορετικούς διαδόχους, ενώ άλλο τμήμα παρέμενε στην ίδια κατάσταση, ο υπάλληλος που εργαζόταν και στα δύο τμήματα ή σε μια γενική υπηρεσία, όπως στο τμήμα συντηρήσεως ή στο λογιστήριο ή στις πωλήσεις, θα μπορούσε θεωρητικά να ισχυριστεί ότι η εργασιακή του σχέση μεταβιβάστηκε στον καθένα από τους νέους εργοδότες ή εν πάση περιπτώσει να αξιώσει δικαίωμα επιλογής. Δεν νομίζω ότι η οδηγία παρέχει δικαίωμα επιλογής.

Είναι δυνατό να υπάρξουν οριακές περιπτώσεις, αλλά θεωρώ ουσιώδες να τις περιορίσω στο ελάχιστο, εφαρμόζοντας ένα σαφές και εύχρηστο κριτήριο.

Είναι πιθανό, σε μια εξαιρετική περίπτωση, να πωληθεί τμήμα της επιχείρησης για το οποίο δεν μπορεί να λεχθεί ότι οι εργαζόμενοι απασχολούνταν αποκλειστικά στο εν λόγω τμήμα. Αυτό, πάντως, πρέπει να γίνει αποδεκτό, καθόσον φαίνεται να συνιστά ελάχιστα συχνή περίπτωση. Αντίθετα, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 4 της οδηγίας, η μεταβίβαση τμήματος συνεπάγεται τη μεταβίβαση της εργασιακής σχέσεως όλων των υπαλλήλων που απασχολούνταν αποκλειστικά στο τμήμα αυτό.

Θεωρώ ότι αυτή είναι η καλύτερη προσέγγιση, παρά να δεχτώ το ένα ή το άλλο κριτήριο που υποδηλώνονται με τα δύο ερωτήματα. Υποθέτω ότι ως « μέσα εκμεταλλεύσεως που διατίθενται στο τμήμα της επιχείρησης που έχει μεταβιβαστεί » νοούνται « μέσα που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στο τμήμα αυτό ». Αν ο υπάλληλος εργάζεται σε ή με άλλα μέσα, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, είναι πιθανό να ασκεί δραστηριότητες σε άλλα τμήματα της επιχείρησης και επομένως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι απασχολείται αποκλειστικά στο ή από το οικείο τμήμα. Πρόσωπο που εργάζεται στο τμήμα προσωπικού, το οποίο δεν έχει μεταβιβαστεί ως ξεχωριστή υπηρεσία, μπορεί ή όχι να θεωρηθεί ως απασχολούμενος αποκλειστικά στο μεταβιβαζόμενο τμήμα. Αν για παράδειγμα είναι υπάλληλος που ασχολείται με τους μισθούς όλου του προσωπικού, δεν μπορεί, από πλευράς οδηγίας, να θεωρηθεί ως απασχολούμενος στο μεταβιβαζόμενο τμήμα. Εξάλλου, αν εργάζεται αποκλειστικά στην υπηρεσία μισθολογίου του μεταβιβαζόμενου τμήματος, πρέπει από πλευράς οδηγίας να θεωρηθεί, και πράγματι είναι, ο υπάλληλος μισθοδοσίας του μεταβιβαζόμενου τμήματος.

Προτείνω επομένως να δοθεί η εξής απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα:

1) Η οδηγία 77/187 του Συμβουλίου δεν έχει εφαρμογή στη μεταβίβαση επιχειρήσεως εγκαταστάσεως ή τμήματος εγκαταστάσεως όταν η επιχείρηση ή ο κύριος της εγκατάστασης ή του τμήματος της εγκατάστασης κηρύχτηκε σε πτώχευση ή με οριστική απόφαση πέτυχε « προληπτικό της πτωχεύσεως συμβιβασμό » (« surséance van betaling »).

2) και 3) Αν τμήμα εγκαταστάσεως μεταβιβάστηκε, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187, μεταβιβάζονται στο διάδοχο του τμήματος αυτού της εγκαταστάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας, μόνο τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση που υπήρχε κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης με τους εργαζομένους, οι οποίοι πράγματι απασχολούνταν αποκλειστικά στο τμήμα αυτό της εγκατάστασης (εκτός από την άσκηση άλλων καθηκόντων κατά το μέτρο που μπορούν να θεωρηθούν ως ασήμαντα).

Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων των διαδίκων της κύριας δίκης. Δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί το Δικαστήριο επί των δικαστικών εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή και τα κράτη μέλη που παρενέβησαν στη δίκη.